

Глеваський Володимир Іванович, кандидат с.-г. наук, доцент, кафедра генетики, селекції і насінництва, агробіотехнологічний факультет, Білоцерківський національний аграрний університет, м. Біла Церква, Україна, glevas@ukr.net, <http://orcid.org/0000-0002-3939-7215>

Федорова Олена Геннадіївна, аспірант, співробітник, Відділ міжнародних зв'язків, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, м. Харків, Україна, fedorova.olena@hneu.net, <http://orcid.org/0009-0007-2835-8708>

Шафран Андрій Іванович, аспірант, кафедра адміністративного та фінансового менеджменту, Інститут адміністрування, державного управління та професійного розвитку, Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів, Україна, yaremko.ira@gmail.com, <http://orcid.org/0009-0004-7051-117X>

ВПЛИВ МІЖНАРОДНОЇ СПІВПРАЦІ НА ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО АГРОСЕКТОРУ ТА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Анотація. Аграрний сектор є однією з головних галузей української економіки, оскільки його розвиток має визначальний вплив на рівень життя народу. Рівень конкурентоспроможності агросектору та його перспективи розвитку на глобальній конкурентній арені мають прямий вплив на якість життя громадян, вартість продуктів у споживчому кошику, умови праці, а також на якість і стабільність робочої сили в економіці країни. Метою статті є аналіз особливостей інноваційного розвитку українського аграрного сектору та публічного управління і визначення впливу на цей процес міжнародної співпраці. Повномасштабне вторгнення росії на територію України спричинило ряд викликів та загроз для функціонування аграрного сектору: територіальна окупація, військові дії, скорочення оброблюваних земель, нестача робочої сили та матеріальних ресурсів. Дуже важливим для забезпечення стійкості аграрного сектору і, відповідно, економічної безпеки, є розвиток експортного потенціалу, підтримка вітчизняного виробника та фермерських господарств. Визначено стратегічні напрями інноваційного розвитку агросектору України: використання високопродуктивних і стійких до несприятливих факторів зовнішнього середовища сортів рослин і порід тварин, комплексна механізація та автоматизація, підвищення кваліфікації працівників і покращення умов їхньої праці, забезпечення інтеграції науки та виробництва. Сучасна ринкова економіка вимагає перегляду ролі держави та її механізмів регулювання в окремих сферах економіки. Публічне управління аграрним сектором передбачає активне втручання органів та інститутів держави в розвиток цієї галузі та забезпечення продовольчої безпеки. Міжнародне партнерство в аграрному секторі спрямоване на об'єднання зусиль для досягнення спільних

цілей, включаючи вихід на нові ринки, зменшення інвестиційних ризиків, оптимізацію логістичних витрат та різноманіття аграрного виробництва. Воно є важливим фактором у стимулюванні інноваційного розвитку українського агросектору та підвищенні ефективності публічного управління в цій сфері через фінансову й технічну підтримку, забезпечення продовольчої безпеки та підтримку експорту української сільськогосподарської продукції.

Ключові слова: сільське господарство, аграрний сектор, стратегії розвитку, інновації, міжнародна підтримка.

Volodymyr Hlevaskiy, Candidate of Agricultural Sciences, Associate Professor, Department of Genetics, Breeding and Seed Production, Agrobiotechnological Faculty, BilaTserkiv National Agrarian University, BilaTserkva, Ukraine, glevas@ukr.net, <http://orcid.org/0000-0002-3939-7215>

Olena Fedorova, Postgraduate Student, Staff Member, Department of International Relations, Kharkiv National Economic University, Kharkiv, Ukraine, fedorova.olena@hneu.net, <http://orcid.org/0009-0007-2835-8708>

Andrii Shafran, Postgraduate, Department of Administrative and Financial Management, Institute of Administration, State Management and Professional Development, Lviv Polytechnic National University, Lviv, Ukraine, yaremko.ira@gmail.com, <http://orcid.org/0009-0004-7051-117X>

THE INFLUENCE OF INTERNATIONAL COOPERATION ON THE INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE UKRAINIAN AGRICULTURAL SECTOR AND PUBLIC ADMINISTRATION

Abstract. The agricultural sector is one of the main branches of the Ukrainian economy, as its development has a decisive influence on the standard of living of the people. The level of competitiveness of the agricultural sector and its development prospects in the global competitive arena have a direct impact on the quality of life of citizens, the cost of products in the consumer basket, working conditions, as well as the quality and stability of the workforce in the country's economy. The purpose of the article was to analyze the features of the innovative development of the Ukrainian agricultural sector and public administration and to determine the impact of international cooperation on this process. The full-scale invasion of Russia on the territory of Ukraine caused a number of challenges and threats to the functioning of the agricultural sector: territorial occupation, military actions, reduction of cultivated land, lack of labor and material resources. It is very important to ensure the stability of the agricultural sector and, accordingly, economic security, is the development of export potential, support of the domestic producer and farms. The strategic directions of innovative development of the agricultural sector of Ukraine have been determined: the use of highly productive and resistant to adverse environmental factors plant varieties and animal breeds, complex mechanization and automation,

improving the qualifications of workers and their working conditions, ensuring the integration of science and production. The modern market economy requires a review of the role of the state and its regulatory mechanisms in certain areas of the economy. Public management of the agricultural sector involves the active intervention of state bodies and institutions in the development of this industry and ensuring food security. International partnership in the agricultural sector is aimed at joining efforts to achieve common goals, including entering new markets, reducing investment risks, optimizing logistics costs, and diversifying agricultural production. It is an important factor in stimulating the innovative development of the Ukrainian agricultural sector and increasing the efficiency of public administration in this area, through financial and technical support, ensuring food security and supporting the export of Ukrainian agricultural products.

Keywords: agriculture, agrarian sector, development strategies, innovations, international support.

Постановка проблеми. Висока якість і безпека аграрної продукції в наш час є гарантією її високої конкурентоспроможності на міжнародних ринках. Роль, яку Україна відіграє на міжнародних ринках продовольства, визначає її значущість у світі та можливості для залучення капіталу для її подальшої розбудови та розвитку. Актуальним залишається питання подальшого розвитку агросектору. Відновлення після воєнних дій та загальний розвиток повинні ґрунтуватися на інноваційних засадах, оскільки просте відтворення потужностей не забезпечить конкурентоспроможності національного агросектору в майбутньому. Аграрний сектор як ключова галузь економіки потребує впровадження передових технологій виробництва та перероблення продукції, значної модернізації існуючих технологій для покращення структури виробництва, підвищення якості процесів та продукції, а також забезпечення високої конкурентоспроможності на міжнародних ринках.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання інноваційного розвитку підприємств аграрного сектору України активно обговорюються провідними науковцями. Так, наприклад, умови та складники забезпечення інноваційного розвитку підприємств аграрного сектору на засадах маркетингу проаналізували О. Луцій та В. Бондаренко [7]. В. Скрипник обґрунтував, що стратегічною метою інноваційного розвитку аграрного потенціалу України є забезпечення адекватної продовольчої безпеки в умовах глобальних викликів за всіма її параметрами та відповідність принципам державного розвитку, заснованому на впровадженні інноваційної модернізації у сфері сільського господарства [9].

Т. Бельська вказала, що рушійною силою проведення модернізаційних змін у будь-якій сфері діяльності виступають політична еліта та підтримка громадянського суспільства [2]. Н. Котвицька та Ю. Мярковський дослідили фінансові аспекти та механізми забезпечення інноваційного розвитку аграрного сектору України [5].

С. Герасимчук зазначив, що аграрний сектор є ключовою галуззю української економіки і відіграє значну роль у забезпеченні експорту зерна та

насіння соняшнику, що становить велику частину прибутків для країни, а отже, забезпечення стабільного розвитку аграрного сектору є надзвичайно важким для забезпечення економічної безпеки України в умовах воєнного та післявоєнного періоду[3].

В. Артиш, Н. Артиш та І. Артишпроаналізували стан теперішнього українського аграрного виробництва і визначили його місце в міжнародній економіці. На думку вчених, основними стратегічними зовнішньоекономічними взаємозв'язками суб'єктів господарювання в агропромисловому секторі України є міжнародна економічна співпраця та наукові обміни, які включають співпрацю з іноземними партнерами та надання можливостей для підготовки і виробничої практики сільськогосподарських спеціалістів за кордоном [1].

В умовах сучасного економічного середовища інноваційний прогрес у сфері агробізнесу в Україні та міжнародне співробітництво в цьому секторі є розкрито недостатньо. Зміни, що відбуваються в розвитку економіки сільського господарства, потребують більш детального аналізу та дослідження.

Мета статті – дослідити вплив міжнародної співпраці на інноваційний розвиток українського агросектору та публічного управління в реаліях сьогодення.

Виклад основного матеріалу. Сільське господарство, яке є базовим компонентом аграрного сектору України, все більше стає системоутворювальним фактором у національній економіці. Воно відіграє ключову роль у забезпеченні державної суверенності, зокрема в забезпеченні продовольчої та, в межах можливостей, економічної, екологічної та енергетичної безпеки. Воно сприяє розвитку технологічно пов'язаних галузей національного господарства і формує ринок продовольчих товарів. Важливість аграрного сектору визначається його незамінністю для життя людини та суспільства і його величезною соціальною значимістю.

Повномасштабне вторгнення РФ на територію України внесло значні зміни в пріоритетні напрями розвитку аграрного сектору. Значну увагу було приділено проблемам швидкої адаптації галузі до кризових умов. Ця мета була досягнута успішно, оскільки спад в аграрному виробництві був частково компенсований швидкою переструктуризацією і диверсифікацією виробництва. Агросектор України продемонстрував відновлення виробництва та збільшення обсягів експорту основних аграрних та продовольчих товарів. До того ж саме аграрне та переробне виробництво стали двигуном розвитку національного господарства, оскільки ці сектори показують найкращі результати у відновленні виробництва.

Основними викликами та загрозами для агросектору України на тепер є (рис. 1):

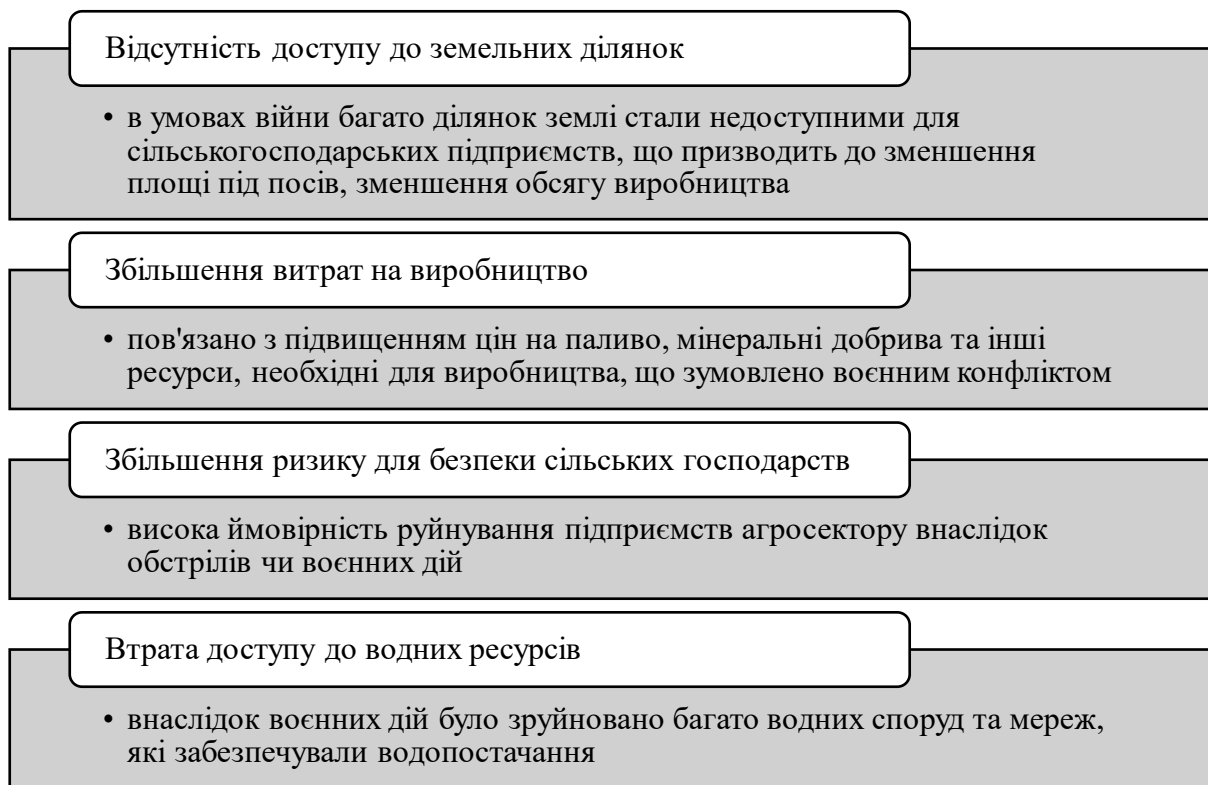

Рис. 1. Основні виклики для агросектору України

Джерело: розроблено автором на основі аналізу джерела [3].

Аграрний сектор України також має справу з низкою загроз зовнішнього середовища. Однією з головних загроз є обмеження експортного потенціалу. Умови воєнного конфлікту значно впливають на обсяги експорту сільськогосподарської продукції, що, відповідно, зменшує доходи аграрних підприємств та загальну економічну ситуацію в країні. Тому дуже важливим для забезпечення стійкості аграрного сектору та економічної безпеки є розвиток експортного потенціалу, підтримка вітчизняного виробника і фермерських господарств.

Аби підвищити конкурентоспроможність фермерських господарств, важливо забезпечити їм доступ до ринків збуту та гарантувати їх правову захищеність. Для досягнення цієї мети можна проводити маркетингові дослідження і розробляти маркетингові стратегії для фермерських господарств, а також установлювати стандарти якості та безпеки продукції. Одним із найважливіших аспектів забезпечення економічної безпеки та стійкості аграрного сектору в умовах війни є запобігання зупинці виробництва і транспортування продуктів харчування [3].

На сучасному етапі суспільного розвитку України спостерігається збільшена увага до проблем формування і досягнення стратегічних пріоритетів. Це проявляється в розробленні стратегій розвитку та розширенні меж міжрегіонального партнерства. Такий напрям розвитку свідчить про завершення етапу спонтанної суспільної динаміки, який раніше характеризувався значним хаосом і був під впливом різних зовнішніх і внутрішніх факторів[10].

Сучасні умови української економіки відзначаються також постійним зростанням значення інновацій як ключового фактору успіху в конкурентній боротьбі. Інноваційні технології в сільському господарстві відіграють ключову роль у його прогресі, оскільки сприяють ефективному використанню ресурсів, оптимізації виробничих процесів, а також удосконаленню використання матеріалів і готової продукції. Агроінновації спрямовані на підтримку концепції сталого розвитку, що передбачає постійне вдосконалення технологій і товарів з урахуванням збереження навколишнього середовища [8].

Інноваційний розвиток аграрного виробництва передбачає ряд стратегічних напрямів, серед яких (рис. 2):

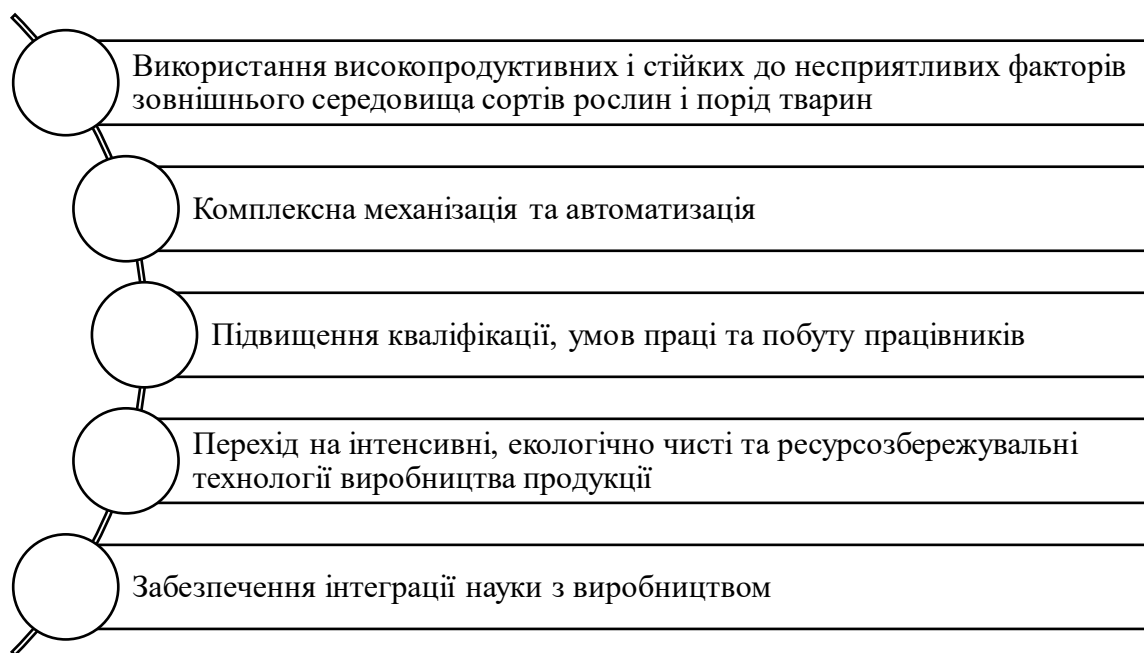

Рис. 2. Стратегічні напрями інноваційного розвитку агросектору
Джерело: розроблено автором на основі аналізу джерела [4].

Зростання уваги до інновацій та стратегічних пріоритетів в українському агросекторі також відображається в підвищенні ролі міжнародної співпраці. Залучення зарубіжних партнерів та експертів дозволяє не лише обмінюватися досвідом і технологіями, а й розробляти спільні стратегії розвитку, що враховують найкращі практики світового рівня.

Стратегічна мета інноваційного розвитку аграрного потенціалу України полягає в забезпеченні адекватної продовольчої безпеки в умовах глобальних викликів, що стосуються всіх її аспектів, і відповідності принципам державного розвитку через впровадження інноваційних технологій в аграрній сфері. З цієї причини на тепер важливо зосередити інноваційні зусилля в аграрному секторі національної економіки на прогнозуванні його довгострокового розвитку, відборі пріоритетних інноваційних проектів для аграрної галузі та держави, при цьому ретельно розпоряджаючись фінансовими ресурсами з бюджету, а також забезпеченні підтримки необхідних наукових досліджень [9].

Ефективне функціонування сучасної ринкової економіки потребує перегляду ролі держави та її механізмів регулювання в окремих сферах економіки. Публічне управління аграрним сектором передбачає активне втручання органів та інститутів держави в розвиток цієї галузі та забезпечення продовольчої безпеки [2]. Аграрний сектор як об'єкт управління має складну природу, оскільки на його розвиток впливають різноманітні фактори: економічні, біологічні, соціальні та науково-технічні, що є також системоутворювальними елементами.

Організаційно-економічний механізм забезпечення інноваційної діяльності підприємств аграрного сектору повинен ґрунтуватися на систематичному проведенні маркетингових досліджень, отриманні актуальної інформації щодо потреб споживачів інноваційних продуктів та врахуванні впливу чинників маркетингового середовища. Вирішення завдань інноваційного розвитку, спрямованих на досягнення цілей підприємств аграрного сектору, передбачає необхідність дотримання таких принципів, як:

- орієнтація на потреби кінцевого споживача;
- ефективний розподіл та використання ресурсів;
- зменшення витрат;
- швидкий розвиток передових агротехнологій[7].

Для підвищення конкурентоспроможності на міжнародному ринку аграрний сектор потребує активної підтримки та допомоги з боку держави. Особливо важливим є розвиток експортної інфраструктури, зокрема портів, залізничних та автомобільних шляхів, які забезпечують швидку та ефективну доставку продукції на міжнародні ринки.

Ключовим фактором у розвитку аграрного сектору є створення сприятливих умов для малого та середнього бізнесу. Для цього необхідно вирішувати проблеми, пов'язані із земельним законодавством, власністю на землю та земельними відносинами. Для підтримки розвитку аграрного сектору критично важливо також забезпечити доступ до фінансових ресурсів для малих та середніх сільськогосподарських підприємств. У цьому контексті важливим є розвиток кредитної системи та підтримка державними програмами кредитування та лізингу.

Міжнародне партнерство в аграрному секторі направлене на об'єднання зусиль для досягнення спільних цілей, включаючи вихід на нові ринки, зменшення інвестиційних ризиків, оптимізацію логістичних витрат та різноманіття аграрного виробництва. Міжнародна співпраця може приймати різні форми, такі як передача технологій, підрядне виробництво, управління за контрактом та інші спільні підприємницькі ініціативи.

Спільне підприємництво є ефективним способом для аграрних підприємств виходу на зовнішні ринки у випадках обмежених фінансових ресурсів та високого рівня інвестиційних ризиків, пов'язаних із міжнародним розширенням. Ця форма співпраці використовується для створення виробничих та маркетингових потужностей за межами країни, а також для впровадження нових технологій аграрного виробництва на міжнародному ринку. У порівнянні з експортом спільне підприємництво передбачає партнерство, що сприяє

створенню виробничих можливостей за кордоном [4]. Основними складниками спільного підприємництва в міжнародному агросекторі є:

- 1) трансфер технологій (означає міжнародну співпрацю в науковій галузі, передачу навичок, методів виробництва сільськогосподарської продукції, відповідних знань);
- 2) підрядне виробництво – є формою міжнародної співпраці, коли національний виробник укладає угоду із закордонними виробниками на виготовлення своєї продукції;
- 3) управління за контрактом – відбувається за передачі національним експортером зарубіжному партнеру інновацій в галузі управління і отримання необхідного капіталу від останнього;
- 4) спільне володіння – форма спільного підприємництва, за якої інвестори із зарубіжних та місцевих сфер спільно об'єднують зусилля для створення місцевого комерційного підприємства, яким вони володіють та керують разом.

Важливу роль у забезпеченні ефективного функціонування інноваційного підприємництва відіграє інноваційна інфраструктура, що включає такі ключові складники, як технопарки, бізнес-інкубатори, технополіси, які сприяють виведенню інноваційних продуктів на ринок. Успішний інноваційний розвиток залежить від інвестицій, а також від підготовки висококваліфікованого персоналу, зокрема управлінського. Сучасному менеджеру необхідно не лише зосереджуватися на наукових дослідженнях, а й приділяти значну увагу вивченню попиту на нові знання, виступати як маркетолог та аналізувати ринкові потреби в нововведеннях.

Для посилення інноваційного процесу в агросекторі необхідно спочатку забезпечити багатоканальне фінансування проєктів у галузі інновацій, а також визначити пріоритети і створити програми, які об'єднують проєкти підприємств зі схожою спеціалізацією в сільському господарстві. Інвестиції можуть надходити з різних джерел, включаючи міжнародні фінансові організації, разом із традиційними джерелами фінансування[5]. Однак для приваблення інвестицій необхідно створити сприятливі умови для інвесторів, такі, як:

- стабільність політичної та економічної ситуації;
- правова стабільність;
- зменшення бюрократичних перешкод;
- розвиток інфраструктури, яка є необхідною для ефективного використання інвестицій.

Кошти іноземних інвесторів та міжнародних фінансових інститутів можуть сприяти інноваційному розвитку агросектору в напрямі науково-технологічних проєктів міжнародного значення, інноваційних проєктів спільних підприємств, створення іноземними фірмами власного виробництва на території України.

Відновлення інфраструктури та комунікаційних мереж в аграрному секторі є ключовим етапом післявоєнного відновлення в Україні. Неналежний рівень інфраструктури та комунікацій може призвести до неможливості функціонування аграрного сектору на повну потужність, зменшення

виробництва та загрози для безпеки працівників. Для ефективного відновлення інфраструктури і комунікаційних мереж в агросекторі необхідно залучати фінансову допомогу та підтримку міжнародних організацій.

До початку війни найбільшими інвесторами в український аграрний сектор були такі країни, як Кіпр, Німеччина, Данія та Польща. Навіть за нинішніх нестабільних умов очікується, що інвестиційна привабливість України зросте і, відповідно, збільшиться інвестиційна активність. Проте для приваблення інвестицій необхідно створити умови, які дозволять іноземним інвесторам безпечно та ефективно вкладати кошти в національну економіку. Зокрема, за підтримки канадської, японської та австралійської благодійної організації Minderoo Foundation у вересні 2022 року було запущено план забезпечення фермерів засобами тимчасового зберігання продуктів харчування з метою подолання дефіциту цих продуктів та підтримки складських потужностей для глобальної продовольчої безпеки [6].

У період воєнного стану в Україні міжнародні програми підтримки агросектору та публічного управління є важливими з таких причин (табл. 1):

Таблиця 1

Причини важливості міжнародних програм підтримки

Причина	Обґрунтування
Економічна стабільність	Підтримка агробізнесу міжнародними програмами в складних умовах повномасштабного вторгнення допоможе зберегти економічну стабільність країни
Продовольча безпека	Підтримка агробізнесу забезпечить стабільність постачання продуктів харчування на внутрішній ринок, що є фактором забезпечення національної продовольчої безпеки
Збереження робочих місць	Підтримка агробізнесу допоможе в збереженні робочих місць у галузі сільського господарства та уникненні соціально-економічних криз
Підтримка експорту	Міжнародна підтримка допоможе зберегти та розширити експортні можливості країни, що важливо для її платіжного балансу
Технічна допомога	Міжнародні програми можуть надавати технічну допомогу сільському господарству для впровадження сучасних технологій і підвищення продуктивності
Фінансова підтримка	Міжнародні програми можуть

забезпечити фінансову підтримку для агросектору та публічного управління в умовах обмежених бюджетних ресурсів унаслідок воєнного стану

Джерело: розроблено автором на основі аналізу джерела [6].

Забезпечення ефективного та стійкого розвитку сільського господарства визначається не лише економічними чинниками, але і якісним управлінням цією галуззю. Публічне управління в аграрному секторі не лише реалізує стратегічні цілі розвитку, але й взаємодіє з різними зацікавленими сторонами (стейкхолдерами) для досягнення цих цілей. Співпраця зі стейкхолдерами сприяє оптимізації використання ресурсів, зменшенню ризиків і підтримує сталість розвитку аграрного сектору. До того ж публічне управління допомагає забезпечити виконання національних та міжнародних зобов'язань у галузі сільського господарства, а також збереження природних ресурсів для майбутніх поколінь.

Підприємствам аграрного сектору України важливо не лише розширювати співпрацю з іноземними аграрними компаніями, але й розвивати внутрішнє виробництво. Адаптація до світового виробництва вимагає покращення якості та створення конкурентоздатної продукції підприємствами. Необхідно припинити експорт сировини й переходити на виробництво продуктів з вищою доданою вартістю.

Аграрний сектор України, який є надзвичайно обширним, може бути стабільним завдяки відновленню галузі тваринництва. Застосування маркетингу виробництва та якісного перероблення в цій галузі сприятиме створенню позитивного іміджу господарств і підвищить позиції сільськогосподарської продукції на міжнародному ринку[1].

Україна має значний потенціал у розвитку аграрного сектору, який може стати ключовим джерелом економічного зростання країни, проте для досягнення цієї мети необхідно ефективно публічне управління в аграрному секторі. Це передбачає розвиток відповідної інфраструктури, підтримку науково-дослідних інститутів, залучення широкого кола громадськості до прийняття рішень та впровадження міжнародних програм підтримки.

Висновки. В умовах повномасштабного вторгнення аграрний сектор України зазнав значних втрат. Проте національні стратегічні цілі та геополітичні пріоритети України вимагають створення інноваційної моделі розвитку країни, здатної забезпечити міжнародну конкурентоспроможність та збільшити потенціал економічного зростання. Стратегічними напрямками інноваційного розвитку аграрного сектору України є використання сортів рослин і порід тварин, які характеризуються високим рівнем продуктивності та стійкості до несприятливих факторів зовнішнього середовища, комплексна механізація та автоматизація, підвищення кваліфікації працівників і покращення умов їхньої праці, забезпечення інтеграції науки та виробництва. Загалом, міжнародна співпраця є важливим фактором у стимулюванні

інноваційного розвитку українського агросектору та підвищенні ефективності публічного управління в цій сфері.

Перспективи подальших досліджень включають дослідження напрямів повоєнного відновлення аграрного сектору України та роль у цьому процесі міжнародних програм і грантів.

Література:

1. Артиш В., Артиш Н., Артиш І. Місце України в процесах аграрного розвитку світової економіки. *Scientific Collection «InterConf»*. 2023. № 144. С. 49-57. URL:<https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/article/view/2478/2508> (дата звернення: 19.03.2024).
2. Бельська Т. В. Модернізаційні зміни в системі публічного управління в умовах глобалізації. *Наукові перспективи*. 2023. № 10(40). С. 45-53. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-10\(40\)-45-53](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-10(40)-45-53) (дата звернення: 19.03.2024).
3. Герасимчук С. Г. Забезпечення економічної безпеки та стійкості аграрного сектору України в умовах військового та пост-військового стану. *European scientific journal of Economic and Financial innovation*. 2023. № 1(11). С. 84-97. DOI: <http://doi.org/10.32750/2023-0107> (дата звернення: 19.03.2024).
4. Зінченко О. А., Арутюнян А. Е. Маркетинговий менеджмент аграрних підприємств в контексті міжнародного бізнесу. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2020. № 4(70). С. 7-12. DOI: <https://doi.org/10.32836/2521-666X/2020-70-1> (дата звернення: 19.03.2024).
5. Котвицька Н. М., Мярковський Ю. А. Особливості фінансового забезпечення інноваційного розвитку агросектору України. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2023. № 8(1). С. 277-286. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-2-40> (дата звернення: 19.03.2024).
6. Кудінова М., Рубайко М. Механізми міжнародної підтримки зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств в Україні. *Економіка та суспільство*. 2023. № 57. DOI:<https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-35> (дата звернення: 19.03.2024).
7. Луцій О., Бондаренко В. Механізм забезпечення інноваційної діяльності підприємств аграрного сектору на засадах маркетингу. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2023. № 4(32). С. 144-155. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2022-4\(32\)-144-155](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2022-4(32)-144-155) (дата звернення: 19.03.2024).
8. Негода Ю., Новак І. Інноваційне забезпечення аграрного сектору України. *Економіка та суспільство*. 2023. № 50. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-40> (дата звернення: 19.03.2024).
9. Скрипник В. В. Інноваційний розвиток аграрних підприємств України: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку. *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*. 2021. № 20. С. 19-24. DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.20.2021.252585> (дата звернення: 19.03.2024).
10. Фінагіна О. В., Руденко О. А., Хорошун Ю. В. Концептуальні підходи до інвестиційного забезпечення стратегічного розвитку українського агросектору на засадах міжрегіонального партнерства, лідерства підприємств та ділових комунікацій. *SWorldJournal*. 2021. № 9-2. С. 41-52. DOI: <https://doi.org/10.30888/2663-5712.2021-09-02-030> (дата звернення: 19.03.2024).

References:

1. Artysh, V., Artysh, N., & Artysh, I. (2023). Mistse Ukrainy v protsesakh agrarnoho rozvytku svitovoi ekonomiky [The place of Ukraine in the processes of agrarian development of the world economy]. *Scientific Collection «InterConf»*, 144, 49-

57. <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/article/view/2478/2508>[inUkrainian].

2. Bielska, T. V. (2023). Modernizatsiinizminy v systemipublichnohoupavlinnia v umovakh globalizatsii [Modernization changes in the system of public administration in the conditions of globalization]. *Naukoviperspektyvy – Scientific perspectives*, 10(40), 45-53. [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-10\(40\)-45-53](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-10(40)-45-53)[inUkrainian].

3. Herasymchuk, S. H. (2023). Zabezpechennia ekonomichnoibezpekytastii kostia hrano hosektoru Ukrainy v umovakh viiskovohota post-viiskovohostanu [Ensuring economic security and stability of the agricultural sector of Ukraine in the conditions of military and post-military conditions]. *European scientific journal of Economic and Financial innovation*, 1(11), 84-97. <http://doi.org/10.32750/2023-0107>[inUkrainian].

4. Zinchenko, O. A., & Arutiunian, A. E. (2020). Marketynhovy imenedzhmentah rnykh pidpriemstv v kontekstimizh narodnohobiznesu [Marketing management of agricultural enterprises in the context of international business]. *Naukovy ipohliad: ekonomikataupravlinnia – Scientific view: economics and management*, 4(70), 7-12. <https://doi.org/10.32836/2521-666X/2020-70-1>[inUkrainian].

5. Kotvytska, N. M., & Miarkovskyi, Yu. A. (2023). Osoblyvosti finansovohozabezpechennia innovatsiinoho rozvytku ahrosektoru Ukrainy [Peculiarities of financial support for innovative development of the agricultural sector of Ukraine]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoiekonomiky tatekhniky – Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*, 8(1), 277-286. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-2-40>[inUkrainian].

6. Kudinova, M., & Rubaiko, M. (2023). Mekhanizmy mizhnarodnoipidtrymky zovnishnoekonomichnoidiialnostia hranykh pidpriemstv v Ukraini [Mechanisms of international support for foreign economic activity of agricultural enterprises in Ukraine]. *Ekonomika taspilstvo – Economy and society*, 57. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-35>[inUkrainian].

7. Lutsii, O., & Bondarenko, V. (2023). Mekhanizm zabezpechennia innovatsiinoidiialnostipidpriemstvahrano hosektoru na zasadakh marketynhu [The mechanism of ensuring innovative activity of agricultural sector enterprises on the basis of marketing]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky taspavlinnia – Problems and prospects of economics and management*, 4(32), 144-155. [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2022-4\(32\)-144-155](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2022-4(32)-144-155)[inUkrainian].

8. Nehoda, Yu., & Novak, I. (2023). Innovatsiinezabezpechenniaahrano hosektoru Ukrainy [Innovative provision of the agrarian sector of Ukraine]. *Ekonomika taspilstvo – Economy and society*, 50. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-40>[inUkrainian].

9. Skrypnyk, V. V. (2021). Innovatsiinyirozvytokahranykh pidpriemstv Ukrainy: suchasny stan, problemy taperspektyvy rozvytku [Innovative development of agricultural enterprises of Ukraine: current state, problems and development prospects]. *Ekonomichnyi visnyk NTUU «Kyivskyi politekhnichnyi instytut» - Economic bulletin of NTUU "Kyiv Polytechnic Institute"*, 20, 19-24. <https://doi.org/10.20535/2307-5651.20.2021.252585>[inUkrainian].

10. Finahina, O. V., Rudenko, O. A., & Khoroshun, Yu. V. (2021). Kontseptualnipidkhody do investytsiinohozabezpechennia stratehichnohoro rozvytku ukrainskoho ahrosektoru na zasadakh mizhrehionalnohohopartnerstva, liderstvapidpriemstv t adilovykh komunikatsii [Conceptual approaches to investment support for the strategic development of the Ukrainian agricultural sector on the basis of interregional partnership, enterprise leadership and business communications]. *SWorldJournal*, 9-2, 41-52. <https://doi.org/10.30888/2663-5712.2021-09-02-030>[inUkrainian].